

Här på gården Kälder i Havdhem har vi 130 gotlandsfår eller lamb som vi säger på gutarnas gamla språk.

Fåråret börjar i november med att man släpper baggarna till tackorna för betäckning. Det görs så sent för att vi har lamningen utomhus. Innan baggarna släpps har vi gått igenom resultatet av årets mönstring. Det finns tillgängligt i Färkontrollen, ett färdprogram på webbplatsen elitlamm.com.

En del tackor flyttas om till en ny betäckningsgrupp för att se om deras gener passar bättre ihop med en annan bagge och kan ge en ännu finare avkomma. När man skaffat en ny bagge testas en del tackor på den. Via Elitlamm är det lätt att kontrollera att tackan inte är släkt med baggen. Vid Kälder har vi som regel haft tre baggar, ibland fyra.

Vi "flushar", ger extra fodertillskott till våra tackor med blandspannmål under betäckningsperioden för att få fler lammungar per tacka. Alla tackor har fri tillgång till ensilage under vinterperioden.

Vid jultid för vi samman alla tackorna igen och låter dem vistas i skogen med möjlighet att gå in i ett så kallat Jonseredstält. De utfordras med ensilage utanför tältet. Omkring den 20 januari skannar vi tackorna med ultraljud och får se hur många foster varje tacka har. Det noteras i en journal, eftersom det är en fördel vid lamningen att känna till hur många ungar tackan väntas föda. Samtidigt tar vi bort gimbrar (gutamålets ord för ungtackorna) och låter dem vara i en egen grupp som inte konkurrerar med de dräktiga tackorna om fodret.

I mitten av april kommer våra första lambunggar (lamm). Då får tackorna vara intill tältet i några små fällor som endast används under lamningen. Det är en härlig tid, men jobbig. Tidiga morgnar och sena kvällar, men finns det något finare än att komma ner till lambi (fären) i skogen en morgon när solen börjar stiga. Dimmorna lättar, det är nästan tyst i hagen och det enda som hörs är några stolta tackor som pratar med sina nyfödda ungar. Tala om livskvalitet.

Det finns givetvis stunder som inte är lika roliga, som när man finner ett dödfött lamm eller en tacka i plågor som behöver hjälp med förlossningen. Som tur är lyckas vi oftast

Fåråret vid Kälder

med våra insatser. Tackorna och deras lamm förs in i ett tält där de får boxar att vara i. Efter några dagars övervakning släpps de ut igen, när vi känner oss säkra på att de har återhämtat sig efter lamningen.

Alla nyfödda lamm märks med nummerbrickor i öronen och antecknas i en journal.

Innan djuren släpps ut på bete i början av maj skickar vi träckprov från tackorna för att se om de behöver avmaskas. Betesutsläppet ser vi till att göra på en förstaårs vall. Det är alltid bra om man kan släppa lammen på nya beten som är fria från parasiter. Då får de bästa möjliga start i livet.

Sista veckan i maj klipper vi våra ear (tackor). Det görs bara en gång om året, gimbrar klipps på hösten.

Under sommaren krävs daglig tillsyn. Betesbyte måste göras, träckprov på lammen ska tas vid ett par tillfällen och vid behov ska djuren avmaskas mot parasiter.

Lammen brukar tas från tackorna runt den 10 augusti, då vi mönstrar våra lamm. Under de sista tolv åren har vi haft förmånen att ha riksdomare som mönstrat hos oss. De bedömer djurens kropp, färg, lock, päls, täckning och helhet. Under mönstringen märker vi in de bästa djuren, som vi sedan kan välja bland till livdjur.

En del baggar får åka på riksbedömning, som äger rum på två ställen på Gotland. Där bedömer två riksdomare djuren med än mer kritiska ögon, men har man tur finns det någon eller några baggar som klarar kvalitetskraven för avel. Några dagar före riksbedömningen tvättar vi baggarna i ljumt vatten. Om vi tror oss ha några bagglamm som kan platsa på den årliga baggauctionen i Sjonhem anmäler vi dem. Sedan är det bara att hoppas på att de ska få vara med, eftersom det är ett bra kvitto på att vi ligger rätt i vårt avelsarbete. Nästan varje år brukar vi få med några stycken och det ger även några extra, välkomna kronor i kassan.

Slakten börjar i regel vid mönstringen och pågår sedan till december månad med 3–4 veckors intervaller. Vi vill ha alla djur slaktmogna under hösten för att få högsta möjliga skinnkvalitet till allt som framställs i vår skinnverkstad och gårdsbutik.

Olle Johansson

